

Nacionalinio energetikos ir klimato srities veiksmų plano 2021-2030 m. Moksliniai tyrimai, inovacijos ir konkurencingumas esamos politikos priemonės:

4 priemonės iš 27 yra susijusios su Vidaus rinkos aspektu todėl jų aptarimas perkeltas į Vidaus rinkos darbo grupę pagal atitinkamą tematiką (Elektra/dujos):

- „Sukurti ir įdiegti bendrą duomenų kaupimo ir apsikeitimo platformą“ → žr. 165 psl. „SSO kuriamas vieningas duomenų centras („data hub“)" priemonės analizę
- „Diegti išmaniuosius elektros energijos apskaitos prietaisus elektros vartotojams (esant teigiamiems kaštų ir naudos analizės rezultatams)" → žr. ERK14
- „Diegti (modernizuoti ir plėsti) išmaniuosius skirstomuosius elektros tinklus" → žr. 160 psl. „Elektros skirstymo tinklų modernizavimas ir plėtra bei pažangiųjų technologijų diegimas (III etapas)" ir ERK24
- Modernizuoti ir plėsti elektros perdavimo tinklo sistemą diegiant pažangias ir inovatyvias technologijas → žr. ERK24

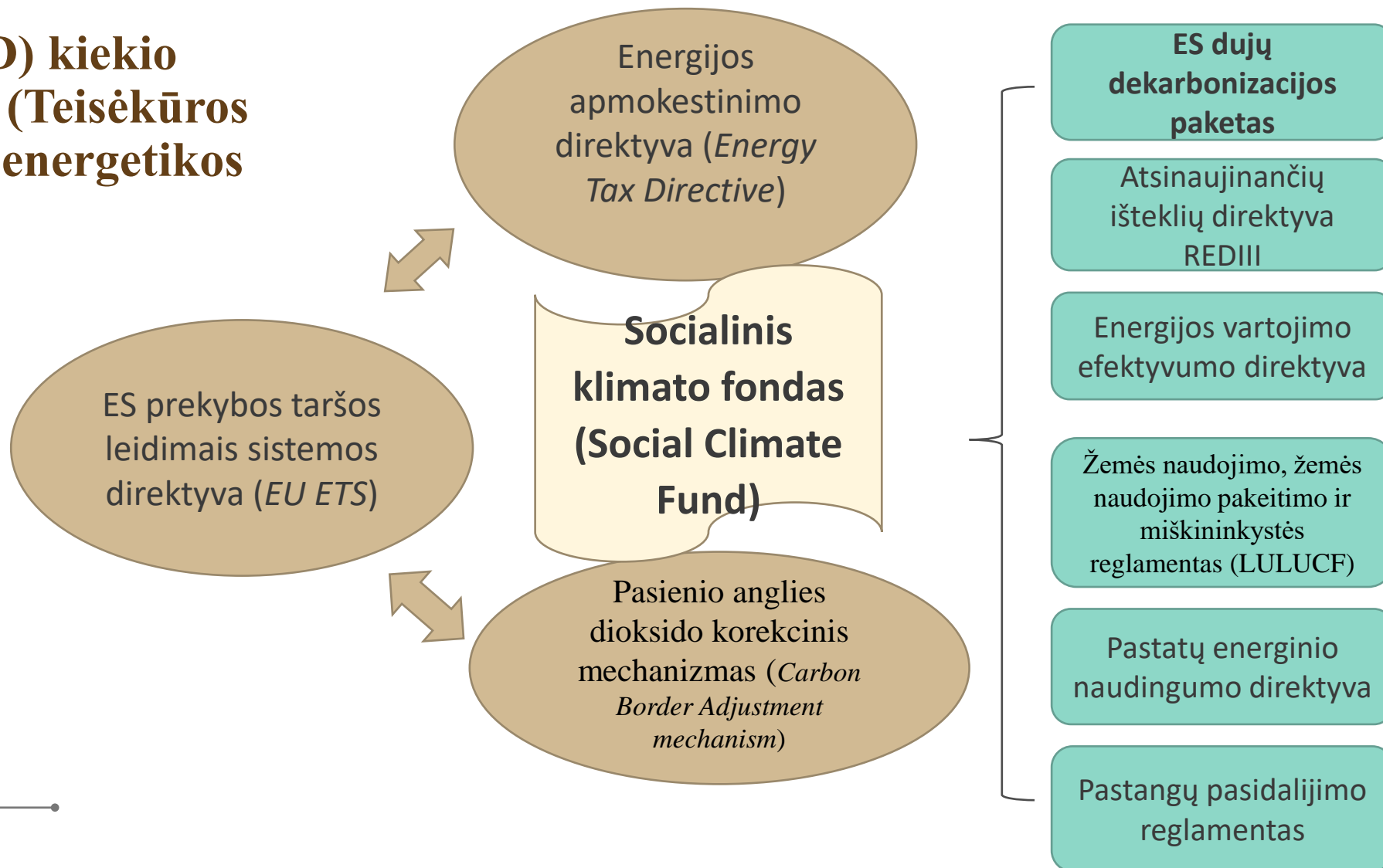

Energetikos konkurencingumo politikos formavimo kryptys

Fit for 55 - atitiktis 55 proc. priemonių rinkinys ES 2030 m. klimato tikslo įgyvendinimui, siekiant neutralizuoti poveikį klimatui

Išmetamo CO₂ (ŠESD) kiekio mažinimo priemonės (Teisėkūros pasiūlymai aktualios energetikos sektoriui):

ES dujų dekarbonizacijos paketas:

- Reglamentas dėl atsinaujinančių ir gamtinių dujų bei vandenilio vidaus rinkų (nauja redakcija)
- Direktyva dėl atsinaujinančių ir gamtinių dujų bei vandenilio vidaus rinkų bendrųjų taisyklių
- Reglamentas dėl išmetamo metano kiekio mažinimo energetikos sektoriuje ir iš dalies keičiančio Reglamentą (ES) 2019/942

VANDENILIO IR DUJŲ RINKOS DEKARBONIZACIJOS PAKETO TIKSLAI

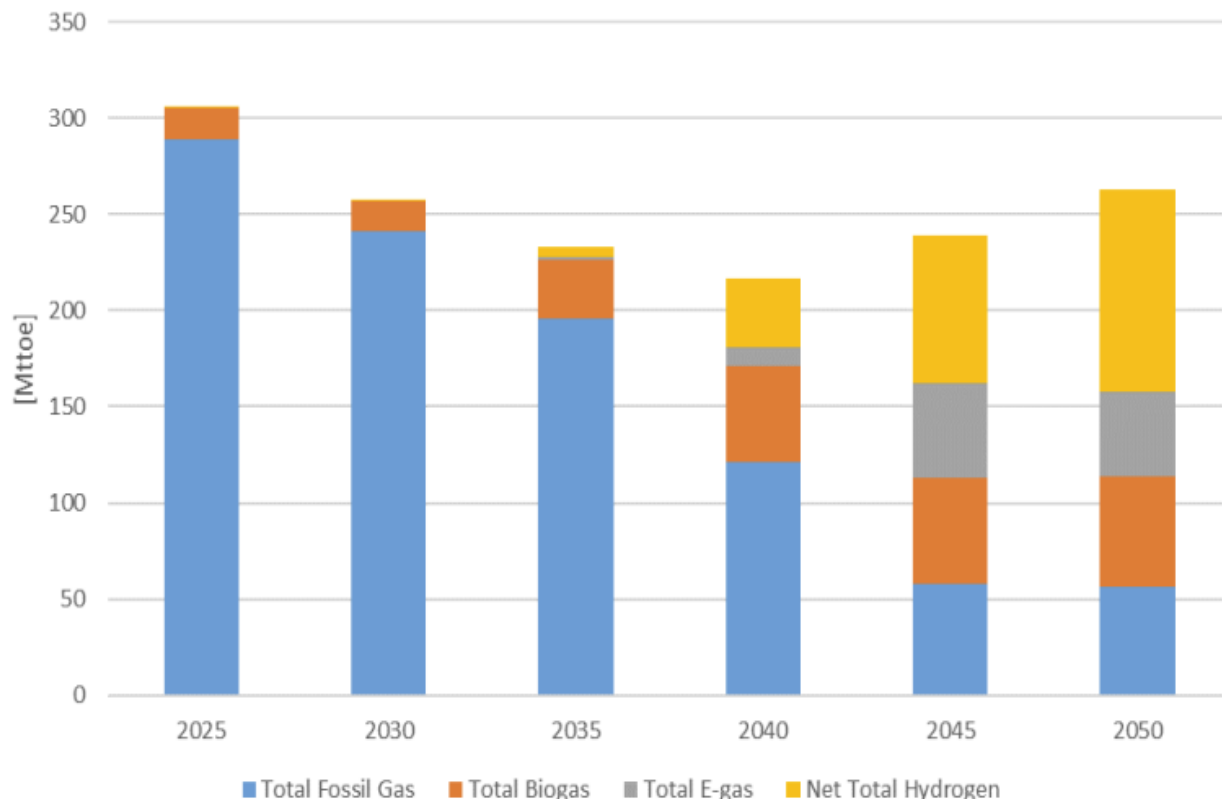
- Šis paketas yra Europos Komisijos „**FIT FOR 55**“ paketo dalis, kuriuo siekiama, kad Europoje 2030 metais būtų **55%** mažiau išmesta CO₂, lyginant su 1990 metais.
- Tikslas – **dekarbonizuoti** Europos dujų rinką, sukurti teisinį pagrindą vandenilio rinkos formavimuisi ir vystymuisi, skatinti perėjimą nuo iškastinių gamtinių dujų prie vadinamųjų „žaliųjų dujų“ ir mažo CO₂ pėdsako dujų – biodujų, biometano, vandenilio iš AEI, mažo CO₂ pėdsako vandenilio, sintetinio metano.
- **Direktyvos ir Reglamento pakeitimui keliami penki uždaviniai:**
  1. Palengvinti „žaliųjų dujų“ patekimą į dujų tinklus ir rinką.
  2. Paskatinti ir įgalinti vandenilio rinkos ir infrastruktūros vystymąsi.
  3. Skatinti koordinuotą-integruotą elektros, dujų ir vandenilio tinklų planavimą.
  4. Įgalinti vartotojus aktyviau dalyvauti „žaliųjų dujų“ rinkoje, gerinti vartotojų apsaugą.
  5. Gerinti energetikos sistemos atsparumą ir dujų tiekimo saugumą.

EUROPOS SAJUNGOS DUJŲ RINKOS DEKARBONIZACIJOS PROGNOZĖS

Europos Sąjungos dujinio kuro struktūra ir suvartojimo prognozės

- Dujinis kuras šiuo metu sudaro apie **22 proc.** visos ES suvartojamos energijos – iš dujų pagaminama **20 proc.** ES elektros energijos ir **39 proc.** šilumos. Iškastinės dujos sudaro apie **95 proc.** suvartojamo dujinio kuro.
- **EK prognozė:** 2050 m. dujinis kuras užims svarbią vietą energijos rūšių derinyje sudarys apie **20%** visos ES suvartojamos energijos.
- Manoma, kad vandenilis bus naudojamas tose srityse, kuriose elektrifikavimas negalimas (pvz. naftos perdirbimo, trąšų, plieno pramonėje), aviacijoje, jūrų ir sunkiajame transporte.
- Biodujos, biometanas, vandenilis iš AEI, mažo CO2 pėdsako vandenilis, sintetinis metanas **2050 m. sudarys 2/3 ES suvartojamo dujinio kuro.**

„ŽALIŲJŲ DUJŲ“ PATEKIMO Į DUJŲ TINKLUS IR RINKĄ PALENGVINIMAS

- Pateikiami skirtingo dujinio kuro išteklių apibrėžimai (mažo CO₂ pėdsako dujos, mažo CO₂ pėdsako vandenilis, dujos iš AEI), skirtingų dujų sertifikavimo reikalavimai.
- Nustatomos bendros ES gamtinių dujų ir vandenilio perdavimo, skirstymo, tiekimo ir saugojimo taisyklės, vandenilio infrastruktūros (tinklų, saugyklų ir terminalų) operatorių užduotys ir atsakomybės.
- Panaikinami tarpvalstybiniai tarifai „žaliosioms dujoms“ bei vandenilio tinklams.
- 75% tarifo nuolaida „žaliųjų dujų“ įleidimui ir prijungimui prie tinklo.
- Nuo 2050 m. uždraudžiami ilgalaikiai iškastinių dujų kontraktai (leidžiami <1 metų trukmės kontraktai).
- Tarpvalstybiniuose taškuose nustatoma maksimali 5 proc. leidžiama vandenilio įmaišymo riba (vandenilio įmaišymas neprivalomas, paliekama valstybėms susitarti).

VANDENILIO RINKOS IR INFRASTRUKTŪROS VYSTYMAS

Reguliacinis lankstumas pereinamuoju laikotarpiu iki 2030 m.

- Nustatomos trečiųjų šalių prieigos prie vandenilio infrastruktūros taisyklės, numatomas lankstumas vandenilio tinklų operatoriams derybų būdu susitarti dėl tarifų.
- Galimybė taikyti lankstesnį veiklų atskyrimo modelį („integruotas vandenilio tinklo operatorius“).
- Leidžiamas teisės aktais reglamentuotas vandenilio tinklų kryžminis subsidijavimas iš gamtinių dujų tinklų pajamų.
- Tikslinės ir laikinos išimtys esamiems privatiems vandenilio tinklams.
- Bus įsteigtas Europos vandenilio tinklų operatorių tinklas (European Network of Network Operators for Hydrogen / ENNOH) vandenilio tinklų operatorių atstovavimui ES lygmeniu.

Reguliavimas po 2030 m.

- Vandenilio gamybos ir tiekimo veiklos atskyrimas nuo perdavimo veiklos („nepriklausomo vandenilio tinklo operatoriaus“ modelis).
- Reguluojama trečiųjų šalių prieiga.
- Jokių tarifų tarpvalstybiniuose vandenilio tinklo susijungimo taškuose.

INTEGRUOTAS ELEKTROS, DUJŲ IR VANDENILIO TINKLŲ PLANAVIMAS

- Pasiūlyme numatyta, kad nacionaliniai tinklo plėtros planai turėtų būti grindžiami bendru elektros, dujų ir vandenilio sektorių scenarijumi. Jis turėtų būti suderintas su nacionaliniais energetikos ir klimato srities veiksmų planais, taip pat su visos ES dešimties metų tinklo plėtros planu.
- Reikalavimai dujų tinklų operatoriams savo dešimtmečiuose planuose pateikti informaciją apie infrastruktūrą, kurios eksploatacija gali būti arba bus nutraukta ir kuri gali būti panaudota vandenilio transportavimui.
- Reikalavimai dėl nacionalinių energetikos ir klimato srities veiksmų planų (NEKSP) suderinimo su visos Europos dešimties metų tinklo plėtros planais.
- Numatomos atskiros vandenilio tinklo plėtros ataskaitos, užtikrinančios, kad vandenilio sistemos statyba būtų pagrįsta realia ir perspektyvia paklausos prognoze.

VARTOTOJŲ ĮGALINIMAS IR VARTOTOJŲ APSAUGA

- Perkeliama dauguma elektros energetikos sektoriuje galiojančių vartotojų apsaugos ir įgalinimo nuostatų iš „Švarios energijos paketo“, pvz. dėl kainų palyginimo priemonės sukūrimo, aktyviųjų vartotojų ir piliečių energetikos bendruomenių, standartinių sutarčių nuostatų, sąskaitose pateikiamos informacijos, išmaniųjų apskaitos prietaisų diegimo, ginčų nagrinėjimo ne teismo tvarka.
  - **aktyvusis vartotojas** – galutinis gamtinių dujų vartotojas arba grupė kartu veikiančių galutinių gamtinių dujų vartotojų, kurie vartoja arba saugo iš AEI išgautas dujas arba parduoda savo šias dujas naudodamiesi gamtinių dujų sistema, dalyvauja diegiant energijos vartojimo efektyvumo priemones (tokia veikla negali būti pagrindinė komercinė/profesinė veikla);
  - **piliečių energetikos bendrija** – ne pelno siekiantis juridinis subjektas, užsiima dujų iš AEI gavyba, skirstymu, tiekimu, vartojimu arba laikymu gamtinių dujų sistemoje arba teikia energijos vartojimo efektyvumo didinimo arba techninės priežiūros paslaugas savo nariams arba dalininkams;
- **Rekomenduojama atsisakyti mažmeninių gamtinių dujų kainų reguliavimo** iki 2025. Paliekama galimybė pratęsti kainų reguliavimą ilgesniam laikotarpiui pagrindžiant reguliavimo būtinybę (didesnis lankstumas dėl kainų reguliavimo pažeidžiamiesiems vartotojams ir energetinį skurdą patiriantiems vartotojams).
- Nustatoma vartotojų teisė bet kada pakeisti dujų ir vandenilio tiekėjus, turėti du tiekėjus – dujų ir vandenilio, jeigu yra atskiri apskaitos įrenginiai, teisė rinktis „žaliąsias dujas“ per sertifikatus.

- Prisitaikymas prie naujų rizikų (pvz. kibernetinio saugumo taisyklės).
- Priemonės bendradarbiavimui ir atsparumui gerinti, užtikrinant veiksmingesnį ir labiau koordinuotą dujų saugojimo ir veiklos solidarumo priemonių naudojimą.
- **Automatinis tarpvalstybinių solidarumo susitarimų taikymas, numatant nuostolių kompensavimą nesilaikymo atveju.**
- Skatinama laikytis strategiškesnio požiūrio į dujų kaupimą: su kaupimu susiję aspektai bus integruoti į regioniniu lygmeniu atliekamą rizikos vertinimą
- Sudaromos sąlygos valstybėms narėms, laikantis ES konkurencijos taisyklių, apsirūpinti strateginėmis atsargomis taikant savanoriško bendro pirkimo tvarką.

REGLAMENTAS DĖL IŠMETAMO METANO KIEKIO MAŽINIMO ENERGETIKOS SEKTORIUJE

Pasiūlyme numatoma:

- importuotojų prievolė teikti informaciją apie priemones, ataskaitas ir patvirtinimus, kurių imamasi kilmės šalyje;
- įkurti metano skaidrumo duomenų bazę, kurioje būtų informacija iš importuotojų ir EU operatorių, apie eksportuojančių šalių tarptautinius įsipareigojimus dėl metano emisijų mažinimo;
- Komisija sukurs pasaulinę stebėsenos priemonę, leidžiančią dokumentuoti didelius metano išmetimus visame pasaulyje, taip pat numatoma galimybė persvarstyti Reglamentą į griežtesnį importuotojams 2025 m;
- nacionalinės kompetentingos institucijos, atsakingos už šio reglamento įgyvendinimo priežiūrą;
- nepriklausomų tikrintojų rolė, kurių funkcija – įvertinti operatorių parengtų išmetimų ataskaitų atitiktį, išduoti patikros pažymėjimą, pridedamą prie kompetentingoms institucijoms pateiktos ataskaitos;
  - nepriklausomas tikrintojas turėtų būti nepriklausomas nuo operatorių ir tinkamai akredituotas, o operatoriai nepriklastomiems tikrintojams turėtų teikti visą reikalingą pagalbą.

Nacionalinio energetikos ir klimato srities veiksmų plano (NEKSVP) atnaujinimas: papildomų priemonių kūrimas

Kviečiame teikti NEKSVP 2021-2030 m. atnaujinimui skirtų energetikos dalių papildomų priemonių pasiūlymus iki 2022 m. gegužės 27 d.

Papildomų priemonių siūlymų laukiame užpildant anketą:

<https://forms.office.com/r/dg0JsUK5jB>

Kviečiame Jus į NEKSVP 2021-2030 m. atnaujinimui skirto energijos vidaus rinkos posėdį. Susitikimas vyks 2022 m. birželio mėn.

Susitikimo tema - energijos vidaus rinkos priemonės elektros/dujų sektoriuje.

